

Ερωτήσεις – Βασκήσεις

1. Σχημάτισε πέντε φράσεις, συνδυάζοντας λέξεις από τις παρακάτω στήλες. (π.χ. στο βιβλίο της Γένεσης περιγράφεται η δημιουργία του κόσμου).

Χριστός	πρόσωπα	βίωμα
βιβλίο	Καινή Διαθήκη	συμφωνία
Γένεση	σωτηρία	κοινότητες
Επιστολές	Αλήθεια	διήγηση
Παλαιά Διαθήκη	υπόσχεση	πραγματικότητα
Θεός	προσκλητήριο	Εκκλησία
Άγιο Πνεύμα	Αποκάλυψη	Ανάσταση
εκπλήρωση	φωτισμός	κόσμος
Ιωάννης	Δημιουργία	άνθρωπος

2. Αφού συλλέξετε συμπληρωματικό υλικό, να γράψετε ένα κείμενο για την Αγία Γραφή, που μπορεί να δημοσιευθεί στο περιοδικό ή στην εφημερίδα του σχολείου σας.

3. Το πρώτο βιβλίο που φρόντισε να τυπώσει ο Ιωάννης Γουτεμβέργιος* ήταν η Αγία Γραφή. Πώς νομίζετε ότι δικαιολογείται η απόφασή του και ποια αποτελέσματα είχε αυτή για τη διάδοση της Αγίας Γραφής;

4. Μελετήστε το παράθεμα του μαθήματος σχετικά με την πρώτη χριστιανική κοινότητα. Ποια στοιχεία μας δίνει για τη ζωή των χριστιανών; Εντοπίζετε κάποιες ομοιότητες ή διαφορές με την οργάνωση των ενοριών της Εκκλησίας στις μέρες μας;

Εικ. 7^η: Οι τέσσερις Ευαγγελιστές, Γ. Γρηγοριάδου-Σουρέλη, Η Ζωή του Χριστού, (εικονογράφηση Π. Βαμπούλη).

* Βλ. Γλωσσάριο

6. Ησαΐας: Ο προφήτης που μίλησε για την Αλήθεια

- Ο Ησαΐας αγωνίζεται για να υπερασπίσει την αληθινή πίστη και το λαό του Θεού
- Προφητεύει τον ερχομό του Χριστού και ονομάζεται «Ευαγγελιστής»

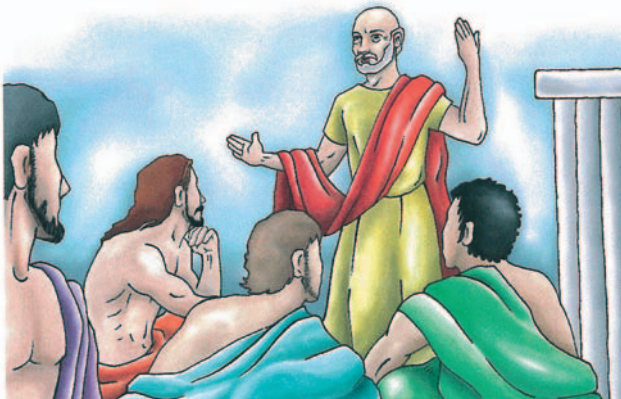
Το 722 πριν από τη γέννηση του Χριστού, η κατάσταση στα Ιερουσαλήμ ήταν πολύ δύσκολη. Οι Ασσύριοι*, που είχαν ήδη καταλάβει τη Σαμάρεια και την Ιουδαία, είχαν κυκλώσει την πόλη. Οι κάτοικοι είχαν κυριευτεί από πανικό. Ακόμα και ο βασιλιάς είχε κρυφτεί, όχι μόνο επειδή φοβόταν τους Ασσυρίους, αλλά και επειδή φοβόταν μήπως ο ίδιος ο λαός του, που χρόνια τώρα εξαπατούσε, ξεσηκωθεί εναντίον του.

Σε ένα σημείο της αγοράς είχε συγκεντρωθεί πολύς κόσμος. Εκεί βρισκόταν ο προφήτης Ησαΐας, που δίδασκε και παρηγορούσε το φοβισμένο λαό:

*«Σε τι κατάντια έπεσε η πόλη της Ιερουσαλήμ!
Εκεί που πριν επικρατούσε δικαιοσύνη
τώρα αλωνίζουν φονιάδες και ληστές.
Κάηπικα τα νομίσματά της
και το κρασί της το νοθεύουν με νερό.
Οι άρχοντες πια το Θεό δεν τον φοβούνται,
μαζί με κλέφτες κάνουνε δουλειές.
Δωροδοκίες δέχονται και τις γυρεύουν
δε νοιάζονται για τα ορφανά
ούτε προσέχουν μην αδικηθούν οι χήρες».*

*Ο προφήτης Ησαΐας
προστατεύει και παρηγορεί το λαό*

Μαζί όμως με την αυστηρή κριτική, σ' αυτούς που αδικούσαν και εκμεταλλεύονταν το λαό, ο Ησαΐας προσπαθούσε να καθησυχάσει και να εμψυχώσει. Η Ιερουσαλήμ, όπως τους είπε, δε θα έπεφτε στα χέρια των Ασσυρίων. Ο αληθινός Θεός, που αυτοί είχαν αρνηθεί, θα τους έσωζε για μια ακόμα φορά. Και σε αυτή την εξαιρετικά δύσκολη περίπτωση ο Ησαΐας αγωνίζεται για την υπεράσπιση της πίστης, προστατεύει και στηρίζει το λαό του, όπως έκανε πάντα.

*Ο Ησαΐας δίδασκε
στο λαό του Θεού.*

* Βλ. Γλωσσάριο

*Οι προφητείες του
Ησαΐα για το λυτρωτικό
έργο του Χριστού*

Αυτό όμως που έγινε αιτία για να αναγνωρισθεί ο Ησαΐας ως ο μεγαλύτερος προφήτης, ήταν το γεγονός ότι μίλησε για τον ερχομό του Μεσσία. Προφήτευσε ότι θα γεννηθεί ο Χριστός, αναφέρθηκε στην καταγωγή του, στη Θεοτόκο και στο όνομά του. Έκανε λόγο ακόμα για το κήρυγμα, τα θαύματα, τα Πάθη, το μαρτυρικό θάνατο και την ένδοξη Ανάστασή του. Και όλα αυτά με τόσες λεπτομέρειες και τόσο ζωηρά, που δίκαια χαρακτηρίστηκε ως ο «μεγαλύτερος προφήτης», ως «Ευαγγελιστής» και ως «Απόστολος».

Ο Ησαΐας προφήτευσε, αιώνες πριν τη γέννηση του Χριστού, την ανατολή ενός καινούργιου κόσμου. Τα λόγια του ακούγονται καθημερινά στη λατρεία της Εκκλησίας μας και στις ακολουθίες των μεγάλων εορτών της (Χριστούγεννα, Θεοφάνεια, Πάσχα).

ΠΑΡΑΘΕΜΑ

Ας χαίρεται η έρημος κι ο τόπος ο ξερός,
η χέρσα γη ας αγάλλεται κι ως κρίνο ας λουλουδίζει.
Άνθη ας την πλημμυρίζουνε, φαιδρά ας πανηγυρίζει
και της χαράς ν' ακούγεται ήχος γιορταστικός.

...

Τότε θα δουν οι άνθρωποι τη δόξα του Κυρίου,
το μεγαλείο του Θεού.

...

Αυτός θα 'ρθει και θα σας φέρει λύτρωση.
Τότε θ' ανοίξουνε τα μάτια των τυφλών
και των κουφών τ' αυτιά θ' ακούσουν.
Τότε ο κουτσός καθώς το ελάφι θα πηδά
κι η γλώσσα των βουβών θα τραγουδάει.

...

Η ξεραμένη γη θα γίνει λίμνη,
πηγές νερού θα ξεπηδήσουν
στη διψασμένη γη.

...

Όσους ο Κύριος λευτέρωσε θα επιστρέψουν
και με χαρά θα 'ρθούνε στη Σιών.
Χαρά αιώνια θα τους πλημμυρίζει,
θα νιώθουν ευτυχία κι αγαλλίαση.
Πόνος και στεναγμός και λύπη θα χαθούν.

**Στίχοι από προφητεία του Ησαΐα που διαβάζεται
την ημέρα των Θεοφανείων**

Ερωτήσεις – Ασκήσεις

1. Σημειώστε με X τη σωστή απάντηση:

α) Ο προφήτης Ησαΐας:

- έζησε την εποχή του Χριστού
- έζησε αιώνες πριν από το Χριστό
- έζησε μετά τη γέννηση του Χριστού

β) Ο Ησαΐας χαρακτηρίστηκε ως «Ευαγγελιστής» γιατί:

- έγραψε ένα από τα τέσσερα Ευαγγέλια
- μελετούσε το Ευαγγέλιο
- μίλησε με αρκετές ημερομέρες για το πρόσωπο και το έργο του Χριστού, αιώνες πριν από τη γέννησή του

2. Αφού επιλέξετε κάποιες από τις προφητείες του Ησαΐα που αναφέρονται στο παράθεμα, προσπαθήστε να εξηγήσετε πώς επαληθεύτηκαν στο πρόσωπο του Χριστού.

3. Παράλληλα με την προετοιμασία των ανθρώπων, προκειμένου να δεχθούν τον αναμενόμενο Σωτήρα, οι προφύτες προσπαθούσαν να διδάξουν τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και άλλες πανανθρώπινες αξίες, όπως γίνεται φανερό και από το κήρυγμα του Ησαΐα, που περιέχεται στο μάθημα. Γνωρίζετε ονόματα προφητών, οι οποίοι άσκησαν κριτική στην κοινωνική αδικία; Να συγκεντρώσετε πληροφορίες για έναν από αυτούς.

7. Ψαλμοί: Ποιήματα αναζήτησης και έκφρασης της αληθινής ζωής

- Οι Ψαλμοί βοηθούν τον άνθρωπο να γνωρίσει την αλήθεια
- Το περιεχόμενο και η αξία των Ψαλμών στη ζωή της Εκκλησίας

Το βιβλίο των Ψαλμών

Οι Ψαλμοί δεν είναι μόνο ένα από τα σπουδαιότερα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης, αλλά ανήκουν στα αριστουργήματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Έχουν χαρακτηριστεί ως η κορυφή της παγκόσμιας λυρικής ποίησης. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι το βιβλίο των Ψαλμών ανοίγει τα φτερά του ανθρώπου, που θέλει να πλησιάσει το Θεό και να γνωρίσει την αλήθεια. Τους περισσότερους Ψαλμούς έγραψε ο προφήτης και βασιλιάς Δαβίδ και απαγγέλλονταν με τη συνοδεία μουσικών οργάνων.

Οι Ψαλμοί μάς βοηθούν να υμνήσουμε το μεγαλείο του Θεού, εκφράζουν τη χαρά, την ευγνωμοσύνη και την ελπίδα μας στο Θεό και στηρίζουν όσους αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Υπάρχουν και Ψαλμοί που προαναγγέλλουν τον ερχομό του Σωτήρα Χριστού και το έργο του. Γι' αυτό και ως προς το περιεχόμενό τους οι Ψαλμοί διακρίνονται σε ευχαριστήριους, μετανοητικούς, διδακτικούς, μεσσιανικούς* κ.ά. Δικαιοδογημένα λοιπόν ο Άγιος Γρηγόριος ο Νύσσης, ένας από τους μεγαλύτερους Πατέρες της Εκκλησίας μας, σχολιάζει και ερμηνεύει τους Ψαλμούς, προβάλλοντας την ιδιαίτερη αξία τους για την προσέγγιση της Αλήθειας.

Οι Ψαλμοί εκφράζουν
τον πόθο
του ανθρώπου
για την αληθινή ζωή

Το βιβλίο στο οποίο περιέχονται οι 150 Ψαλμοί ονομάζεται Ψαλτήρι και είναι ένα από τα σημαντικότερα λειτουργικά βιβλία της Εκκλησίας μας. Οι Ψαλμοί διαβάζονται συνήθως στην αρχή των ιερών ακολουθιών της Εκκλησίας μας, ενώ στίχοι τους χρησιμοποιούνται και στη Θεία Λειτουργία, που είναι το κέντρο της ορθόδο-

Εικ. 8^η: Ο Ψαλμωδός Δαβίδ,
Μικρογραφία από Ψαλτήριο
του 10ου αι. μ.Χ., Bibliothèque
Nationale, Παρίσι.

* μεσσιανικός: αυτός που αναφέρεται στον Μεσσία.

ξης χριστιανικής λατρείας. Η ποιητική μορφή των Ψαλμών, η συμβολική τους γλώσσα και ο πλούτος της θεολογίας τους, έκαναν το Ψαλτήρι ένα από τα πιο σημαντικά προσευχητάρια των χριστιανών, αφού μπορεί να εκφράζει με μοναδικό τρόπο την ευγνωμοσύνη και την αφοσίωσή μας στο Θεό.

Το βιβλίο των Ψαλμών είναι πολύ σημαντικό και στην Ιουδαϊκή θρησκεία, αφού αποτελεί ένα από τα πιο συνηθισμένα αναγνώσματα στη συναγωγή.

*Το Ψαλτήρι
στη λατρεία
της Εκκλησίας*

ΠΑΡΑΘΕΜΑ

Στίχοι από τους Ψαλμούς

*Φτιάξε μου Θεέ, μια καθαρή καρδιά
και νέο πνεύμα, σταθερό εντός μου βάλε.*

*Μη μ' αποδιώξεις μακριά σου
μη μου πάρεις το άγιο σου Πνεύμα.*

*Της λύτρωσής σου δώσ' μου πάλι τη χαρά
και με πρόθυμο πνεύμα στήριξέ με (Ψαλμ. 50).*

*Όταν κοιτώ τους ουρανούς,
έργο που βγήκε από τα δάχτυλά σου,
και το φεγγάρι και τ' αστέρια
που εσύ τα δημιούργησες,
λέω: τι να' ναι ο άνθρωπος
κι έτσι πολύ τον σκέφτεσαι
ή των ανθρώπων οι γενιές
και τόσο τις φροντίζεις;*

*Τον έφτιαξες
λίγο πιο κάτω απ' τους αγγέλους
και τον στεφάνωσες με δόξα και τιμή,
τον έβαλες να επιστατεί
τα δημιουργήματά σου.*

....

*Κύριε, που είσαι ο Κύριός μας
τι θαυμαστό το όνομά σου
σ' όλη τη γη (Ψαλμ. 8).*

Ερωτήσεις – Ασκήσεις

1. Βλέπετε ότι στην εποχή της Παλαιάς Διαθήκης η ποίηση έπαιξε σημαντικό θρησκευτικό ρόλο στη ζωή των ανθρώπων. Να συζητήσετε στην τάξη το ρόλο της ποίησης σήμερα στη ζωή μας.

2. Εκτός από τη θρησκευτική ηυρική ποίηση να αναφέρετε άλλα είδη ποίησης, παρουσιάζοντας στην τάξη αντιπροσωπευτικούς στίχους από ποιήματα.

3. *Ευτυχισμένος όποιος έχει βοηθό του
Το Θεό του Ιακώβ
Κι έχει στον Κύριο και Θεό του
Την ελπίδα του.
Σ' εκείνον που έπλησε τον ουρανό
τη θάλασσα και τη στεριά
κι όλα τους τα πετούμενα
τα ψάρια και τα ζώα. (Ψαλμ. 145)*

Τι υμνούν αυτοί οι ψαλμικοί στίχοι; Να καταγράψετε τις εντυπώσεις σας.

4. Η εκκλησιαστική υμνογραφία και ποίηση θα γνωρίσει ακόμα μεγαλύτερη άνθηση με τα κοντάκια* και τους κανόνες*, που συνδέθηκαν με τις λατρευτικές ανάγκες της Εκκλησίας. Να βρείτε περισσότερες πληροφορίες γι' αυτά τα είδη της θρησκευτικής ποίησης και να καταγράψετε κάποιους στίχους από τους ύμνους που χρησιμοποιούνται στη λατρεία μας.

Εικ. 9^η: Ο βασιλιάς Δαβίδ ανάμεσα στη Σοφία και την Προφητεία, Μικρογραφία από Ψαλτήριο, περίπου 1300 μ.Χ., Biblioteca Apostolica Vaticana, Βατικανό.

* Βλ. Γλωσσάριο

8. Το βιβλίο της Αλήθειας στη Θεία Λατρεία

- *Το ιερό Ευαγγέλιο κατέχει κεντρική θέση στη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας*
- *Η Θεία Λατρεία ενώνει τους πιστούς με το Χριστό και μεταξύ τους*

Κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να επιβιώσει χωρίς τροφή. Ακόμα μεγαλύτερη ανάγκη όμως έχουμε όλοι μας από το λόγο του Θεού, ο οποίος μέσα στη λατρεία* της Εκκλησίας αποκαλύπτει το βαθύτερο περιεχόμενο και νόημά του. «Ο λόγος του Θεού είναι ο άρτος, με τον οποίο τρέφονται από το Θεό οι πεινασμένες ψυχές των ανθρώπων», μάς διδάσκει ο Γρηγόριος ο Θεολόγος.

Η Θεία Ευχαριστία, αλλιά και τα υπόλοιπα μυστήρια της Εκκλησίας μας, τελούνται στους ιερούς ναούς. Όταν μπαίνουμε στο ναό, γρήγορα η προσοχή μας στρέφεται προς την Αγία Τράπεζα. Πάνω σ' αυτήν είναι τοποθετημένο το Ευαγγέλιο, που περιέχει το λόγο του Θεού. Στη Θεία Λειτουργία ο ίδιος ο Χριστός προσφέρεται στους χριστιανούς και ενώνεται μαζί τους. Έτσι η Αγία Τράπεζα είναι η αληθινή πηγή της ζωής για τους πιστούς, αφού πάνω σ' αυτήν τελείται η Θεία Ευχαριστία και πάνω σε αυτή βρίσκεται το βιβλίο της Αλήθειας, το ιερό Ευαγγέλιο, που φωτίζει το νου και την καρδιά μας. Έξω από την εμπειρία της εκκλησιαστικής ζωής ο λόγος του Θεού μένει τελικά ακατανόητος και απρόσιτος στον άνθρωπο.

Το Ευαγγέλιο είναι για όλους τους χριστιανούς ιερό και τιμάται ιδιαίτερα. Ο ιερέας θυμιατίζει το πολύτιμο καλλιτεχνημένο Ευαγγέλιο, όπως και τις άγιες εικόνες, μας ευλογεί με αυτό και οι πιστοί το προσκυνούν και το ασπάζονται. Την ώρα της ανάγνωσης του Ευαγγελίου όλοι οι χριστιανοί είναι όρθιοι και ακούν με κατανύξη το λόγο του Θεού.

Όχι μόνο στη Θεία Ευχαριστία αλλιά και στα υπόλοιπα μυστήρια (χρίσμα, βάπτισμα, γάμος, ευχέλαιο, εξομολόγηση, χειροτονία) το Ευαγγέλιο έχει κεντρική θέση, αφού με αυτό βρίσκεται ο Χρι-

*Ο λόγος του Θεού
«τρέφει» τον άνθρωπο*

*Το βιβλίο της αλήθειας
στην Αγία Τράπεζα*

*Το ιερό Ευαγγέλιο
στα μυστήρια
της Εκκλησίας*

*Το Ευαγγέλιο τοποθετημένο
στην Αγία Τράπεζα.*

* Βλ. Γλωσσάριο